

Nepříměřená rychlost - postoje a příčiny

Publikováno: 7. 3. 2007

Výsledky projektu SARTRE 3 - rychlost a styl jízdy

V průzkumu SARTRE 3 [createItem(308);?>] byly řidičům mimo jiné kladeny otázky týkající se přímo jejich chování na silnici (případně chování druhých řidičů) - způsobu jízdy, dodržování rychlostních limitů, řidiči byli tázáni na názory na rychlostní limity a zkušenosti se sankcemi za jejich porušování.

Záliba v rychlé jízdě byla u českých řidičů v mezinárodním srovnání průměrná, častěji se vyskytovala u respondentů s vyššími jízdními výkony.

Graf 1: Podíl řidičů, kteří rádi jezdí rychle (mezinárodní srovnání, v %)

Hodnocení rychlostního chování svého i druhých řidičů se nijak zásadně nezměnilo, většina respondentů v České republice i ostatních evropských zemích soudí, že ostatní řidiči často nebo velmi často překračují rychlostní limity a oni sami jezdí srovnatelně s průměrem nebo trochu pomaleji (tabulky 1, 2, grafy 2, 3).

Tabulka 1: Jak často podle vás ostatní řidiči překračují rychlostní limit?

	nikdy	zřídka	občas	často	velmi často	vždy	neví
1991	0,3%	1,1%	15,4%	47,6%	33,2%	0,8%	1,7%
1996	0,3%	1,3%	12,1%	38,0%	45,8%	2,4%	0,1%
2002	0,3%	2,6%	13,0%	35,0%	44,6%	2,7%	1,8%

Graf 2: Ostatní řidiči překračují rychlostní limit často, velmi často nebo vždy (mezinárodní srovnání, v %)

Tabulka 2: Ve srovnání s ostatními řidiči, většinou jezdíte....: (rychleji, stejně, pomaleji)

	1991	1996	2002
Mnohem rychleji než průměr	2,2%	2,0%	1%
Poněkud rychleji než průměr	16,2%	14,0%	13,9%
Průměrně rychle	49,9%	54,7%	53,8%
Trochu pomaleji	26,0%	24,4%	20,9%
Mnohem pomaleji	4,6%	4,4%	10%
Neví	1,3%	0,5%	0,4%

Graf 3: Podíl řidičů, kteří svou jízdu považují za rychlejší než je jízda ostatních řidičů (mezinárodní srovnání, v %)

Zajímavější výsledky přinesla otázka na porušování rychlostních limitů samotnými respondenty. Můžeme zde pozorovat reakci na legislativní změny z roku 1997 (zvýšení limitu na dálnici a snížení v obci). Podíl těch, kteří tvrdí, že limity na dálnici a hlavních silnicích nikdy nepřekračují, sice skutečně mírně vzrostl, nelze však hovořit o statisticky významné změně (tabulka 14). Řidiči jsou však se stávajícím limitem častěji spokojeni (tabulka 15). Podíl řidičů, kteří nikdy nepřekračují nejvyšší povolenou rychlost v obci, mírně poklesl. I zde jsou respondenti s limitem spokojeni častěji než před jeho úpravou (téměř tři čtvrtiny dotázaných), ale zvýšil se také podíl těch, kteří si přejí limit v obci vyšší.

Respondenti, kteří uvádějí časté a velmi časté překračování limitů, jsou více zastoupeni mezi těmi, kdo si přejí limity vyšší, případně neomezenou rychlost. V mezinárodním srovnání (tabulka 15) čeští řidiči podprůměrně často připouštějí překračování rychlostních limitů na všech typech komunikací. Podíl řidičů, kteří si přejí zvýšení rychlostních limitů na dálnici a na vedlejších silnicích (tabulky 16,17), je však mezi ostatními státy přibližně průměrný, a zvýšení limitů na hlavních silnicích a v obcích si přeje dokonce nadprůměrný podíl dotazovaných (v obci dokonce z celého souboru nejvyšší).

Tabulka 3: Jak často překračujete rychlostní limit uvedených typů silnic?

	nikdy	zřídka	občas	často	velmi často	vždy	neví	
Na dálnici	1991	22,8%	32,3%	29,2%	9,2%	3,7%	0,8%	2,0%
	1996	30,5%	28,6%	21,6%	9,4%	4,0%	3,1%	2,8%
	2002	34,3%	26,5%	22,9%	8,0%	3,2%	2,3%	2,8%
Na hlavní silnici	1991	21,9%	33,0%	30,1%	11,1%	3,3%	0,3%	0,3%
	1996	21,8%	33,6%	29,8%	9,7%	3,4%	1,7%	0,0%
	2002	27,0%	32,5%	28,5%	7,6%	2,9%	1,1%	0,4%
Na vedlejší silnici	1991	33,0%	35,6%	23,0%	6,1%	1,7%	0,3%	0,4%
	1996	29,8%	36,3%	23,6%	7,1%	2,0%	1,2%	0,0%
	2002	29,3%	37,2%	25,9%	5,0%	1,5%	0,9%	0,2%

V obci	1991	66,0%	23,3%	6,6%	1,1%	0,4%	0,1%	2,5%
	1996	45,3%	33,6%	14,8%	4,1%	1,7%	0,5%	0,0%
	2002	40,4%	35,1%	18,0%	4,1%	1,4%	0,6%	0,4%

Tabulka 4: Jak často překračujete rychlostní limit uvedených typů silnic? (mezinárodní srovnání; "často", "velmi často" a "vždy", v%)

země	dálnice	hlavní silnice	vedlejší silnice	v obci
Belgie	27	17	14	12
Česká republika	14	12	7	6
Dánsko	46	34	14	4
Estonsko	13	25	20	12
Finsko	17	11	10	6
Francie	22	14	10	7
Chorvatsko	25	18	21	6
Irsko	10	7	4	3
Itálie	24	26	15	12
Kypr	28	21	18	12
Maďarsko	16	21	17	12
Německo	20	15	17	7
Nizozemí	31	22	14	7
Polsko	12	13	11	7
Portugalsko	32	19	15	11
Rakousko	19	11	11	6
Řecko	40	23	19	6
Slovensko	16	18	11	8
Slovinsko	26	16	10	6
Španělsko	37	21	13	11
Švédsko	35	27	14	5
Švýcarsko	32	21	18	4
Velká Británie	26	13	8	4
Průměr	25	18	13	8

Tabulka 5: Ve srovnání s nynějším stavem, rychlostní limit by podle vás měl být: (nižší, vyšší, stejný, bez omezení)

	nižší	stejný	vyšší	bez omezení	neví	
Na dálnici	1996	1,9%	23,7%	56,6%	16,4%	1,4%
	2002	5,5%	51,9%	31,5%	9,7%	1,4%
Na hlavních silnicích	1996	1,9%	59,2%	37,2%	1,0%	0,7%
	2002	4,4%	68,2%	25,7%	0,7%	1,0%
Na vedlejších silnicích	1996	Nezjišťováno				
	2002	4,9%	81,8%	12,3%	0,3%	0,7%
V obci	1996	30,2%	63,0%	6,3%	0,1%	0,4%
	2002	8,5%	71,2%	19,3%	0,1%	0,9%

Tabulka 6: Podíl řidičů, kteří by uvítali vyšší rychlostní limit na různých typech komunikací (mezinárodní srovnání, v %)

Země	dálnice	hlavní silnice	vedlejší silnice	v obci
Belgie	39	14	8	9
Česká republika	42	27	13	20
Dánsko	62	39	5	4
Estonsko	26	47	18	12
Finsko	25	15	5	6

Francie	33	12	4	7
Chorvatsko	33	22	30	13
Irsko	34	14	3	6
Itálie	40	24	10	10
Kypr	42	22	14	8
Maďarsko	69	16	53	3
Německo	35	18	15	7
Nizozemí	53	23	8	6
Polsko	30	15	12	9
Portugalsko	48	18	11	5
Rakousko	38	15	9	7
Řecko	47	21	16	3
Slovensko	49	31	20	9
Slovinsko	40	18	12	15
Španělsko	53	27	15	12
Švédsko	54	39	40	5
Švýcarsko	53	25	17	5
Velká Británie	43	11	4	2
Průměr	43	22	15	8

Další otázky se týkaly kontroly dodržování předepsaných rychlostních limitů. Řidiči sice dnes počítají s možností kontroly častěji než v roce 1996 (tabulka 18), ale podíl těch, kdo byli za překročení rychlosti nějakým způsobem postiženi, se nezměnil (tabulka 19), přestože jsou podle výpovědí řidičů rychlostní limity - alespoň v obci - překračovány častěji. Kontroly navíc v řidičích patrně nevzbuzují příliš velký respekt, protože ti, kdo více počítají s možností kontroly, překračují rychlostní limity stejně často jako ti, kdo s kontrolou nepočítají. V mezinárodním srovnání (graf 13) je podíl trestaných řidičů slabě nadprůměrný, odhad pravděpodobnosti kontroly spíše podprůměrný.

Tabulka 7: Jaká je pravděpodobnost, že během vaší obvyklé cesty bude kontrolována vaše rychlost?

	nikdy	zřídka	občas	často	velmi často	vždy	neví
1996	5,3%	46,3%	35,2%	8,2%	1,8%	0,1%	3,1%
2002	3,5%	33,6%	40,6%	11,9%	2,7%	0,7%	7%

Tabulka 8: Byl jste v posledních třech letech pokutován nebo jinak potrestán za překročení povolené rychlosti?

	ne	pouze pokutován	pokutován i jinak trestán	neví
1991	51,8%	20,5%	27,7%	0,0%
1996	78,6%	20,5%	0,7%	0,2%
2002	78,3%	20,6%	0,7%	0,5%

Graf 4: Podíl řidičů, kteří byli v uplynulých 3 letech trestáni za rychlost, a podíl řidičů, kteří očekávají kontrolu často, velmi často nebo vždy (mezinárodní srovnání, v %)

Jak jsme však zmínili již v kapitole 4., téměř 78% českých řidičů by souhlasilo se zavedením přísnějších trestů za nepřiměřenou rychlost (v mezinárodním srovnání jde o třetí nejvyšší podíl - graf 14) a 85% respondentů považuje nepřiměřenou rychlost za častou příčinu nehody (graf 15). Lze tedy říci, že překračování rychlostních limitů je respondenty považováno za závažný a nebezpečný přestupek. Mezi respondenty, kteří považují příliš rychlou jízdu za častou příčinu nehody, je nižší podíl řidičů, kteří sami o sobě soudí, že jezdí nadprůměrně rychle, než mezi respondenty, kteří rychlosti takovou váhu nepřikládají (13% : 25%). V konkrétnější rovině (překračování rychlostních limitů jednotlivých typů komunikací) rozdíl není už tak výrazný. Podíl nadprůměrně rychlých jezdců je nižší u příznivců přísnějších trestů než u odpůrců (11% : 34%). Respondenti, kteří se vyslovili pro přísnější tresty, také výrazně méně připouštějí časté překračování rychlostních limitů na všech typech komunikací, než ti, kteří jsou proti zpřísnění (dálnice 10% : 31%, hlavní silnice 8% : 32%, vedlejší silnice 6% : 18%, v obci 4% : 17%).

Graf 6: Příliš rychlá jízda se stává příčinou nehody často, velmi často, vždy (mezinárodní srovnání, v %)

Poslední otázka této části dotazníku zjišťovala další informace o stylu jízdy a zvyklostech řidičů (tabulka 20). Ve srovnání s rokem 1996 zřetelně vzrostl podíl řidičů, kteří velmi často nebo vždy dávají přednost chodci na vyznačeném přechodu, ale ve srovnání se zbytkem Evropy i vzhledem k tomu, že řidiči jsou nyní povinni dávat přednost, je tento podíl stále ještě velmi malý (graf 17). Naopak relativně velmi vysoký je podíl řidičů, kteří uvádějí, že předjíždějí i riskantním způsobem (u této otázky však mohlo dojít ke zkreslení výsledků kvůli různým způsobům překladu v jednotlivých zemích - graf 16). Dále čeští řidiči častěji než dříve dávají vědět ostatním, že vpředu probíhá rychlostní kontrola, v mezinárodním srovnání se však nevymykají z průměru (graf 19). Poměrně zřídka naši řidiči připouštějí nedodržování bezpečné vzdálenosti (graf 18).

Tabulka 9: Jak často se vám stane, že.....? (nedodržení bezpečné vzdálenosti, riskantní předjíždění, jízda na oranžovou, upozornění na kontrolu, poskytnutí přednosti chodci na přechodu)

	nikdy	zřídka	občas	často	velmi často	vždy	neví	
...jedete příliš těsně za vozidlem jedoucím před vámi	1996	15,9%	52,7%	25,1%	5,3%	0,4%	0,1%	0,5%
	2002	17,0%	51,6%	26,3%	3,8%	0,9%	0,1%	0,3%
...dáte přednost chodci na vyznačeném přechodu	1996	1,0%	6,6%	19,5%	33,9%	17,5%	21,4%	0,1%
	2002	0,9%	3,9%	12,1%	28,9%	24,1%	29,9%	0,2%
...jedete na oranžovou	1996	21,7%	34,4%	31,8%	8,0%	2,7%	1,3%	0,1%
	2002	20,9%	36,4%	29,9%	7,7%	3,6%	0,8%	0,7%
...riskantně předjíždíte	1996	22,7%	34,5%	27,2%	9,9%	3,7%	1,7%	0,3%
	2002	16,8%	35,4%	31,6%	11,6%	3,6%	0,7%	0,3%
...upozorníte ostatní řidiče, že vpředu probíhá rychlostní kontrola	1996	40,6%	19,6%	18,3%	7,7%	3,4%	7,5%	2,9%
	2002	23,3%	20,7%	27,9%	12,3%	6,7%	6,7%	2,4%

Graf 7: Podíl řidičů, kteří často, velmi často nebo vždy předjíždějí riskantním způsobem (mezinárodní srovnání, v %)

* data Chorvatska a Polska nejsou uvedena kvůli chybnému překladu otázky

Graf 10: Podíl řidičů, kteří často, velmi často nebo vždy signalizují ostatním řidičům přítomnost rychlostní kontroly (mezinárodní srovnání, v %)

Postoj vůči ostatním řidičům se ve srovnání s předchozími výzkumy zásadně nezměnil, řidiči většinou mají za to, že ostatní často nebo velmi často překračují rychlostní limity; oni sami pak jezdí srovnatelně s průměrem nebo o něco pomaleji a rozhodně bezpečněji.

Na vývoji překračování rychlostních limitů samotnými respondenty se odráží změna limitů z roku 1997 jen málo, legislativní úpravu by bylo zřejmě třeba doplnit dalšími opatřeními. Změna se projevila spíše na spokojenosti se současnými limity. Řidiči jsou nyní častěji spokojeni. V obci si přejí zachovat současný limit tři čtvrtiny dotázaných, na dálnici více než polovina.

Přestože se nezměnil podíl řidičů, kteří byli v posledních třech letech sankcionováni za nepovolenou rychlost, subjektivní pravděpodobnost rychlostní kontroly je vyšší než dřív. Na chování řidičů se však míra subjektivního rizika nijak neprojevuje, vliv má spíše celkový postoj k rychlosti (vnímání překročení rychlosti jako příčiny nehody a jako závažného přestupku).

Zákon o přednosti chodců na přechodech přinesl mírné, ne však dostatečné zvýšení podílu řidičů, kteří chodci dají přednost velmi často nebo vždy.